

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	9
II. METODY I METODOLOGIA	15
1. Korpus	15
2. Metody	17
2.1. Składnia zapytań i jej wiarygodność	19
3. Metodologia badań korpusowych	26
3.1. Językoznawstwo korpusowe?	26
3.2. Rola intuicji językowej	32
3.3. Dowody negatywne	34
3.4. Dowodzenie w badaniach korpusowych	35
3.5. Leksykogramatyka	38
III. DIATEZA NACECHOWANA W SYSTEMIE	39
1. Diateza i strona	39
2. Diateza w perspektywie typologicznej	40
2.1. Dwa rodzaje dezagentyzacji: anonimizacja i generalizacja	43
3. Dezagentyzacja w polszczyźnie	44
3.1. Diateza nacechowana	47
3.1.1. Passivum	48
3.1.2. Pseudoreflexivum z drugim aktantem <i>in situ</i>	50
3.1.3. Pseudoreflexivum z promocją drugiego aktanta	55
3.1.4. Bezosobnik, czyli forma na <i>-no</i> lub <i>-to</i>	56
3.1.5. Konstrukcje „inaktywne” i ich status gramatyczny	57
4. Ograniczenia w dezagentyzacji	59
IV. DIATEZA BIERNA W TEKŚCIE	61
1. Passivum	61
1.1. Passivum a przymiotnik w pozycji predykatywnej	61
1.2. Morfologia i składnia passivum	64
1.2.1. Czasy gramatyczne	64
1.2.2. Kategoria osoby	66
1.2.3. Imperativus	67
1.2.4. <i>Bywać</i> i <i>zostawać</i>	67

1.2.5. Szyk konstrukcji pasywnych	69
1.2.6. Słowo pomocnicze: <i>być</i> a <i>zostać</i> z czasownikami dokonanymi	70
1.3. Passivum trójczłonowe	78
2. Konstrukcje z pseudoreflexywnym <i>się</i>	81
2.1. Przegląd konstrukcji z <i>się</i>	82
2.2. Czas, aspekt, (nie)określoność	83
2.3. Aspekt dokonany	84
2.4. Generalizacja i anonimizacja	86
2.5. Granice generalizacji i anonimizacji	87
2.6. Pseudoreflexivum nieidentyfikujące egocentryczne	91
2.7. Desubiektywizacja czyli dwustronna redukcja ramy walencyjnej	93
2.8. Pseudoreflexivum z promocją drugiego aktanta	93
3. Bezosobnik	95
3.1. Szyk zdań z bezosobnikiem	95
3.2. Agens implikuje pluralis?	96
3.3. Ciągłość implicytnego agensa	97
V. DIATEZA A LEKSYKA	98
1. Własności diatetyczne leksemów	99
1.1. Czasowniki często ulegające dezagentyzacji	99
1.2. Czasowniki rzadko ulegające dezagentyzacji	100
1.3. Diateza a zwrotność	101
1.4. Diateza a aspekt	102
1.5. Diateza a przechodniość	103
1.6. Diateza a klasy semantyczne czasownika	104
2. Czasowniki preferujące passivum	106
2.1. Passivum a aspekt	106
2.2. Leksemy często i rzadko poddawane pasywizacji	109
2.2.1. Polisemia	110
2.2.2. Marginalna przechodniość	110
2.2.3. Niepasywizowalne kolokacje	111
2.2.4. Użycie w stylu	112
2.2.5. Pozornie wysoka częstotliwość	113
2.3. Ograniczenia w pasywizacji	114
3. Pseudoreflexivum a leksyka	116
3.1. Pseudoreflexivum a aspekt, przechodniość i klasy semantyczne	117
3.2. Cechy gramatyczne czasowników preferujących pseudoreflexivum	118
4. Bezosobnik a leksyka	120
4.1. Bezosobnik a aspekt, przechodniość i klasy semantyczne	120
4.2. Czasowniki preferujące bezosobnik i ich cechy gramatyczne	122
5. Podsumowanie	123
VI. PRAGMATYKA DIATEZY BIERNEJ	124
1. Perspektywa funkcjonalna zdania	124
1.2. Temat w konstrukcjach diatetycznych	131
1.2.1. Passivum trójczłonowe	131
1.2.1.1. Odległość referenta	134
1.2.1.2. Uporczywość nawrotów tematycznych	135

1.2.1.3. Metody	136
1.2.1.4. Wyniki	139
1.2.1.5. Dyskusja	142
1.2.1.6. Agens wyrażony przez zaimek anaforyczny	143
1.2.1.7. Warianty szyku zdań z <i>passivum</i> trójczłonowym	145
1.2.1.7.1. Zdania z inwersją agensa	145
1.2.1.7.2. Szyk podmiot – fraza- <i>przez</i> – orzeczenie	146
1.2.1.8. <i>Passivum</i> trójczłonowe a inwersja dopełnienia	148
1.2.2. Temat w konstrukcjach diatetycznych z redukcją ramy walencyjnej	149
1.2.3. Temat w <i>passivum</i> dwuczłonowym	151
1.2.4. Temat w diatezie bezpodmiotowej (<i>pseudoreflexivum</i> i bezosobnik)	154
1.2.4.1. Inwersja dopełnienia	155
1.2.4.2. Bezosobnik	156
1.2.4.3. <i>Pseudoreflexivum</i>	157
1.2.5. Podsumowanie	160
2. Degradacja agensa czy promocja <i>patiensa</i> ?	162
3. Tropienie agensa	163
4. Performatywy pośrednie	168
VII. DIATEZA BIERNA W STYLACH FUNKCJONALNYCH	169
1. Uwagi wstępne	169
2. Metody	172
3. Wyniki	174
4. Dyskusja	177
VIII. GRAMATYCZNE, PRAGMATYCZNE I LEKSYKALNE UWARUNKOWANIA WYBORU FORMY DEZAGENTYZACJI	182
1. Ograniczenia gramatyczne	183
1.1. Walencja	184
1.2. Czas	184
1.3. Kategoria osoby	184
1.4. Modalność	185
1.5. Aspekt	185
2. Motywacje semantyczne w wyborze konstrukcji diatetycznej	186
2.1. Anonimizacja a generalizacja	186
2.2. <i>Passivum</i> stanowe	187
2.3. Agens implicytny nieosobowy	187
2.4. Podsumowanie	187
3. Motywacje leksykalne w wyborze konstrukcji diatetycznej	188
4. Motywacje pragmatyczne w wyborze konstrukcji diatetycznej	189
5. Motywacje stylistyczne w wyborze konstrukcji diatetycznej	190
6. <i>Casus</i>	190
IX. ZAKOŃCZENIE	192
DODATEK	195
BIBLIOGRAFIA	212